Den dyrkningsfri 2 meter zone

Beskyttelsen af de fredede fortidsminderne blev i 1992 skærpet gennem indførelsen af en 2 meter bred, dyrkningsfri zone omkring fortidsmindet. Inden for 2 m.-zonen er jordbehandling, gødskning, plantning og brug af metaldetektor ikke tilladt.

Velplejede gravhøje på dyrket mark med flot frizone. Ved tætliggende høje kan den lovpligtige 2 m.- zone af driftshensyn med fordel slåes sammen til et fælles friareal.

Den lovpligtige beskyttelseszone opstod, fordi erfaringen har vist, at især gravhøje i det åbne land langsomt nedbrydes, når der med nutidens store landbrugsmaskiner f.eks. pløjes helt op til dem. Tilsvarende har sprøjtning og gødskning helt ind til højfoden uheldige virkninger. Den beskyttende plantevækst ændres eller beskadiges og der er risiko for at de arkæologiske levn i selve fortidsmindet skades.

I mange gravhøje er der også i bronze- og jernalderen blevet nedsat urnebegravelser ved foden af højen. Sådanne begravelser er meget udsatte ved nærgående pløjning.

Der føres tilsyn med fortidsminderne

Kulturarvsstyrelsen fører i samarbejde med udvalgte lokale museer løbende tilsyn med fortidsmindernes tilstand og overholdelsen af den særlige 2 meters dyrkningsfrie zone. Se mere på ***www.kulturarv.dk***

Hver enkelt kommune har ansvaret for at 100 meter zonen overholdes, og at der udføres den fornødne pleje af fortidsminderne og i 2 meter zonen.

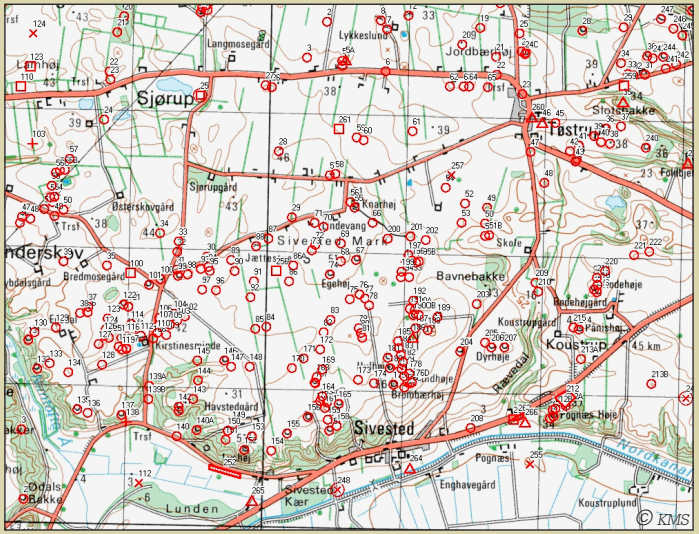

Der kendes tusindvis af fortidsminder spredt ud over landet, men kun et fåtal er bevaret og synlige. Her et kortudsnit fra Kolindsund på Djursland hvor kun ca. 10 % er bevaret til i dag. Forsidebilledet stammer herfra. Se mere på ***www.dkconline.dk***

Denne folder er udarbejdet af Danmarks Kulturarvs Forening og kan frit hentes og videregives fra foreningens hjemmeside ***www.kulturarvsforening.dk***

Støt arbejdet
for bevaring og formidling af
Danmarks jordfaste kulturarv.

DAKUA

Danmarks Kulturarvs Forening

© DAKUA og KulturKonsulenten 2009. Foto: KulturKonsulenten v.K. Kristiansen tlf. 86 37 70 50. Tegninger: Jens Bech

Værn om fortidsminderne

"Dyrhøje" som øer i marken ved Tøstrup, Djursland

Randers Kommune

Fortidsminder er fredet

Spredt ud over landet ligger mere end 30.000 fredede fortidsminder. Oldtidens gravhøje og stendysser samt middelalderens ruiner er nogle få eksempler herpå – og som i dag er de eneste synlige rester, vi har fra vore forfædres liv og færden. Oprindeligt har der været over 10 gange så mange, men utallige fortidsminder er forsvundet i takt med landsbrugets opdyrkning af jorden og byer, veje og jernbaners fremmarch til nutidens totalpåvirkede kulturlandskab.

Alle synlige fortidsminder er fredede og fredningen kan være tinglyst på den enkelte ejendom.

På nogle fortidsminder står en fredningssten med indhugget kongekrone og bogstaverne "FM" for Fredet Mindesmærke. Fredningsstenen viser, at fredningen af fortidsmindet er sket frivilligt før 1937, hvor Danmark fik den første naturfredningslov. Herefter var alle synlige fortidsminder automatisk fredet.

Uddrag af museumsloven:

"§ 29 e. Der må ikke foretages ændring af tilstanden af fortidsminder. Der må heller ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastlægger skel gennem fortidsminder."

"§ 29 f. På fortidsminder og indenfor en afstand af 2 meter fra dem må der ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes. Der må heller ikke anvendes metaldetektor."

Uddrag af lov om naturbeskyttelse:

"§ 18. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder der er beskyttet efter museumsloven. Der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende."

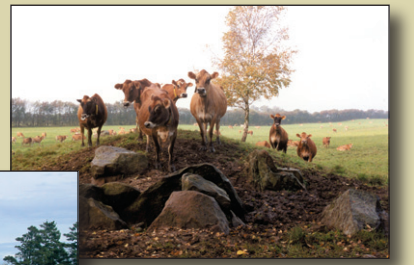

Fortidsminderne er sårbare. Årtusinders historie kan hurtigt ødelægges. Her en ellers flot, men nu kreaturbeskadiget, stendysse i kontrast til en velplejet, synlig og tilgængelig gravhøj med stor publikumsværdi.

Hvad betyder fredningen?

Beskyttelse gennem fredning betyder, at fortidsmindet ikke må fjernes eller ændres ved pløjning, kørsel, beplantning, deponering af affald (for eksempel marksten) eller på anden måde forstyrres.

Siden 1992 er en bræmme på 2 meter omkring fortidsmindet særligt beskyttet. Her må der ikke dyrkes, gødes eller beplantes. De 2 meter måles fra foden af fortidsmindet. Indenfor 2 m-zonen må der heller ikke bruges metaldetektor.

I en afstand af 100 meter fra fortidsmindet må der ikke foretages ændringer i tilstanden – der må eksempelvis ikke nedgraves dræn og vandledninger, bygges, plantes, opsættes hegn eller lignende. Du skal ansøge om eventuel dispensation til ændringer indenfor 100 meter zonen hos kommunen. Forbudet gælder dog ikke genplantning af skovarealer eller sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme.

Husk at det som udgangspunkt altid er ejeren, som er ansvarlig for eventuelle beskadigelser af fortidsminderne.

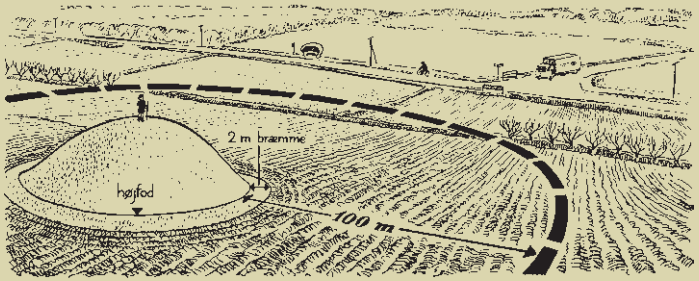

Bevaring af fortidsminderne

Bevaring af fortidsminderne kræver ofte pleje. Fredningen beskytter fortidsminderne mod menneskers ødelæggelse, men ikke mod naturens frie kræfter. Træer og buske vokser op og beskyttende græs og urter bortskygges. Herved opstår der risiko for jorderosion. Slørende krat tiltrækker også ræve og grævlinge, som med deres underjordiske gravsystemerkan kan ødelægge både fortidsmindet og fund deri . Det samme gælder større træers rodnet.

For at beskytte og bevare fortidsminderne er det derfor nødvendigt at pleje dem gennem rydning af uønsket busk- og trævækst.

Plejen er også med til at gøre fortidsminderne synlige, så de ikke glemmes eller uforsætligt ødelægges. Samtidig imødekommes befolkningens store interesse for fortidsminderne.

Fortidsminderne skal ikke være lagerplads for marksten og affald. Fredning alene sikrer ikke fortidsmindets bevaring. Pleje er ofte nødvendig.

Hjælp selv til

Som ejer må du gerne selv fælde buske og træagtig bevoksning, når dette kan ske uden at fjerne rødder, eller på anden måde skade jordoverfladen på fortidsmindet. Kør aldrig på fortidsmindet og afbrænd evt. grene et andet sted.

Det er også tilladt at afgræsse fortidsminderne. Bedst lejlighedsvist i tørre perioder med mindre husdyr som for eksempel får. Vær meget opmærksom på slidskader og frahegn om nødvendigt fortidsmindet udenfor 2 m.-zonen.

I nogle tilfælde kan kommunen helt eller delvist foretage plejen.

Hvis du har spørgsmål om pleje og vedligeholdelse af fortidsminderne kan du kontakte din kommune, og du er altid velkommen til at kontakte Danmarks Kulturarvs Forening.